

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

МАТЕРІАЛИ

**наукової конференції професорсько-викладацького складу,
наукових працівників і здобувачів наукового ступеня
за підсумками науково-дослідної роботи
за період 2015–2016 рр.
(15–18 травня 2017 р.)**

У двох томах

Том 1

ДонНУ імені Василя Стуса
Вінниця
2017

Редакційна колегія:

Головний редактор – Гринюк Р. Ф., д-р юрид. наук., професор.

Заступник головного редактора – Хаджинов І. В., д-р екон. наук., професор.

Відповідальний секретар – Радіо С. В., канд. хім. наук.

Члени редакційної колегії:

Ветров О. С.; Ніколюк П. К., д-р фіз.-мат. наук, професор; Жильцова С. В., канд. хім. наук, доцент; Велигодська А. К.; Кокорський В. Ф., канд. істор. наук, доцент; Ситар Г. В., канд. філол. наук, доцент; Залужна О. О., канд. філол. наук; Дороніна О. А., д-р екон. наук, професор; Амелічева Л. П., канд. юрид. наук, доцент; Латишев М. В., канд. наук з фіз. виховання і спорту, доцент; Додонов Р. О., д-р філос. наук, професор; Мартинець Л. А., канд. пед. наук, доцент; Нога І. В., канд. фіз.-мат. наук, доцент; Карягіна Н. О.; Алімова Т. В.

Матеріали наукової конференції професорсько-викладацького складу, наукових працівників і здобувачів наукового ступеня за підсумками науково-дослідної роботи за період 2015–2016 рр. (15–18 травня 2017 р.): у 2-х томах. Том І. – Вінниця: Донецький національний університет імені Василя Стуса, 2017. – 257 с.

До першого тому увійшли матеріали секцій: біологія, бібліотечна справа, історія, економіка, математика.

Підсекція політології та державного управління

<i>Зайченко І. А.</i> Соціокультурна адаптація євреїв-переселенців третьої хвилі у Палестині	103
<i>Кокорський В. Ф.</i> Волонтерство і довіра	105
<i>Польовий М. А.</i> Динаміка асиміляції української діаспори в Російській федерації на початку 2000-х років	107
<i>Примуш М. В.</i> Концептуалізація сучасних політичних конфліктів на прикладі російської агресії на Сході України	109
<i>Неприцька Т. І.</i> Вплив виходу Великої Британії з ЄС на інтеграційні процеси в Європі	111
<i>Окуньовська Ю. В.</i> Концептуальні засади дослідження діяльності громадських організацій у Польщі	113
<i>Кіпень В. П.</i> Внутрішньополітичний вплив конфлікту на Сході України	114

Підсекція міжнародних відносин і зовнішньої політики

<i>Богінська І. В.</i> Інститут президентства в механізмі ухвалення зовнішньополітичних рішень РФ	116
<i>Єршомін М. Б.</i> Універсальне і специфічне у міжнародній політичній комунікації: випадок аудіовізуальних творів	118
<i>Іваницька О. П.</i> Ідеологія та суспільно-політичні доктрини франкістського режиму в Іспанії 1939–1975 років: сучасні підходи	120
<i>Лебідь І. Г.</i> Концепція «human security» в безпековому дискурсі	123
<i>Первушин М. М.</i> Регулювання та цензурування Інтернет-контенту в країнах-членах ЄС....	125
<i>Прихненко М. І.</i> «Оригінальність» моделі зовнішньої політики Тоні Блера	126
<i>Тодоров І. Я.</i> Річні національні програми в контексті євроатлантичної інтеграції України	128

СЕКЦІЯ «ЕКОНОМІКА»

Підсекція актуальних проблем обліку, аналізу і аудиту на сучасному етапі розвитку

<i>Дутова Н. В., Михайлова М. Д.</i> Факторингові угоди в обліку постачальника	130
<i>Гевлич Л. Л.</i> Концепція базового доходу: світовий тренд та вітчизняні реалії	132
<i>Іонін Є. Є.</i> Оцінка відповідності фінансової стійкості підприємства концепції збереження фінансового капіталу	134
<i>Поліщук О. Т.</i> Облікова політика як елемент системи управління інвестиційно-інноваційною діяльністю	136
<i>Разборська О. О.</i> Сучасні тенденції забезпечення контролю якості вищих органів державного аудиту (ВОДА)	138
<i>Тарасенко Л. О.</i> Облікова політика підприємства як інструмент регулювання обліку нематеріальних активів	140
<i>Томчук В. В.</i> Аналіз фінансового стану з позиції внутрішніх та зовнішніх користувачів	142

Підсекція бізнес-статистики та економічної кібернетики

<i>Burkina N. V.</i> Survey of regional risk assessment techniques	145
<i>Гевлич І. Г.</i> Проблеми використання статистичної інформації у науково-дослідній роботі студентів-економістів	147

Необхідно зазначити, що нематеріальні активи мають велику кількість різновидів, кожен з яких має свої специфічні характеристики ні риси. Наприклад, у структурі активів НК «Експоцентр України» нематеріальні активи представлені правами користування майном, серед яких право постійного користування земельними ділянками, правами на комерційні позначення, інші нематеріальні активи (комп'ютерні програми, ліцензії на програмне забезпечення, тощо) [3]. З огляду на наявність таких видів нематеріальних активів доцільним є відображення в обліковій політиці підприємства наступних положень:

- 1) встановлення критерію суттєвості для переоцінки або зменшення корисності;
- 2) затвердження виду та порядку проведення оцінки (переоцінки) прав постійного користування земельними ділянками, засобів індивідуалізації, інших нематеріальних активів;
- 3) затвердження методу амортизації з врахуванням стратегії підприємства (стратегія «максимізація прибутку», витратно-орієнтоване управління підприємство);
- 4) роз'яснення щодо визначення строку амортизації специфічних об'єктів таких як право постійного користування земельними ділянками, засобів індивідуалізації а також щодо визначення строку експлуатації типових видів нематеріальних активів таких як, наприклад, комп'ютерні програми.

Облікова політика – документ, що містить сукупність принципів, методів, процедур ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, обраних підприємством самостійно. Хоча, ведення бухгалтерського обліку суворо регламентовано, проте все ж таки наявні певні альтернативи вибору тих чи інших методів обліку. Ретельно здійснений вибір сукупності методів ведення бухгалтерського обліку, з урахуванням особливостей та мети діяльності підприємства, на законних підставах надає можливість представляти бажану інформацію у фінансових звітах.

Література

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV, редакція від 03.01.2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
2. Бірюк О. Г. Підходи до облікової політики щодо відображення інформації про нематеріальні активи / О. Г. Бірюк // Проблеми економіки. – 2014. – № 3. – С. 202–207. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pekon_2014_3_27
3. Кулик В. А. Облікова політика підприємства: набутий досвід та перспективи розвитку : монографія / В. А. Кулик. – Полтава : ПУЕТ, 2014. – 380 с.
4. Аудиторський висновок щодо фінансової звітності НК «Експоцентр України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dus.gov.ua/content/nacionalnyy-kompleks-ekspocentr-ukrayiny>

УДК 631.1

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ З ПОЗИЦІЇ ВНУТРІШНІХ ТА ЗОВНІШНІХ КОРИСТУВАЧІВ

В. В. Томчук

Аналіз фінансового стану у ринковій економіці складає важливу частину інформаційного забезпечення для прийняття ефективних управлінських рішень менеджментом підприємства. Усі суб'єкти ринкових відносин: власники, інвестори, аудитори, незалежні оцінювачі, банки, кредитори, постачальники і покупці зацікавлені

у одержанні максимально детальної інформації про фінансовий стан підприємства його платоспроможність та ліквідність. Результати дослідження показують, що існує значна кількість методик щодо аналізу фінансового стану підприємства. Зокрема, окремі теоретичні і практичні питання аналізу фінансового стану і, особливо, платоспроможності, оцінки фінансової стійкості підприємства потребують подальшого дослідження.

З нашого погляду, завданням оцінки ліквідності балансу і основною ознакою ліквідності є визначення величини покриття зобов'язань підприємства його активами, термін перевищення яких в грошову форму (ліквідність) відповідає терміну погашення зобов'язань (терміновості повернення).

Підтримуючи точку зору відомих вчених-економістів про склад показників, які характеризують ліквідність підприємства, вважаємо, що підхід до аналізу даного напрямку фінансового стану підприємства повинен бути дещо іншим.

Зокрема, загальний коефіцієнт ліквідності дає узагальнюючу оцінку, показники абсолютної і швидкої ліквідності – інформують про потенційну можливість підприємства розрахуватися зі своїми кредиторами. Ліквідність активів визначається не стільки через передумови їх гіпотетичного «розпродажу», скільки через передумови діяльності, яка буде продовжуватись (одна із основних передумов міжнародних стандартів бухгалтерського обліку), тобто в контексті загального кругообігу капіталу підприємства. Сам по собі аналіз ліквідності цікавий для внутрішніх користувачів, особливо в умовах не публічності форми № 3 «Звіт про рух грошових коштів». Зовнішні користувачі за даними опублікованої звітності не можуть оцінити реальну можливість підприємства сплачувати свої борги. В результаті вони вимушені задовольнятися аналізом ліквідності підприємства. Рівень ліквідності визначається шляхом співставлення розрахованих коефіцієнтів з їх нормативними значеннями.

Звіт про рух грошових коштів ділить грошові надходження і витрачання на потоки від різних видів діяльності:

- грошовий потік від операційної діяльності;
- грошовий потік від інвестиційної діяльності;
- грошовий потік від фінансової діяльності.

Таке групування дуже корисне для аналізу платоспроможності підприємства, оскільки дозволяє відобразити вплив кожного із перерахованих напрямків діяльності підприємства на загальну платоспроможність, виявити фінансовий результат від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Загальна дія всіх трьох сальдо визначає загальну зміну грошових коштів за період.

$$C_{z.n.} = GK_{к.н.} - GK_{н.н.}, \quad (1)$$

де $C_{z.n.}$ – сальдо грошового потоку; $GK_{к.н.}$ – залишок грошових коштів на кінець періоду; $GK_{н.н.}$ – залишок грошових коштів на початок досліджуваного періоду.

Розрив у часі надходження грошових коштів вважається позитивним (негативним), якщо виручка від продажу продукції надходить після (до) її виробництва. Розрив у часі витрачання грошових коштів вважається позитивним (негативним), якщо споживання продукції або послуги у виробництві здійснюється після (до) її оплати. Таким чином, для аналізу платоспроможності при розрахунку сальдо грошових потоків від кожного виду діяльності потрібно за базу розрахунку використовувати касовий метод.

Для узагальнюючої оцінки платоспроможності при проведенні аналізу фінансового стану доцільно використовувати коефіцієнт загальної платоспроможності, який розраховують за формулою:

$$K_{з.п} = \frac{ЗНГК}{ЗВГК + КЗ_{п.с}}, \quad (2)$$

де $K_{з.п}$ – коефіцієнт загальної платоспроможності; $ЗНГК$ – загальне надходження грошових коштів; $ЗВГК$ – загальне витрачання грошових коштів; $КЗ_{п.с}$ – прострочена кредиторська заборгованість.

Запропонований нами коефіцієнт загальної платоспроможності найкраще показує реальну здатність підприємства розраховуватися за своїми боргами. Даний показник характеризує достатність грошових коштів, які підприємство одержує в результаті господарської діяльності для покриття затрат, що виникають в процесі діяльності: на повернення капіталу, інвестицій у виробничі запаси і т.д.

При визначенні нормативного значення коефіцієнта загальної платоспроможності потрібно виходити з двох передумов:

1. Якщо залишок грошових коштів на момент розрахунку відповідає нормативу, розробленому для підприємства, то нормативне значення коефіцієнта загальної платоспроможності повинно бути не менше одиниці.

2. Якщо залишок грошових коштів на момент розрахунку не відповідає нормативу, то нормативне значення коефіцієнта розраховується за формулою:

$$K_{п.з.норм} = \frac{ЗНГК - (ГК_{к.п.факт} - GK_{к.п.норм})}{ЗВГК + КЗ_{п.с}}, \quad (3)$$

За відповідними критеріями може бути встановлена ступінь стійкості збалансованості потоків грошових коштів за досліджуваний період часу. З цією метою нами сформульовано правило стійкої збалансованості потоків грошових коштів:

$$T_{р.ЗНГК} \geq T_{р.ЗВГК} \geq 100\% \quad (4)$$

Його суть полягає в тому, що при нормативному значенні грошових коштів на підприємстві темп росту загального надходження грошових коштів за досліджуваний період повинен бути не менше темпу росту загального витрачання грошових коштів. Останній в свою чергу повинен бути не менше 100% за умови, що підприємство не скорочує обсяг своєї господарської діяльності.

Якщо не виконується перша нерівність, то це свідчить про незбалансованість потоків грошових коштів.

Якщо не виконується друга нерівність, то це свідчить про стагнацію (застій) в діяльності підприємства.

Враховуючи вплив різних економічних процесів доцільно при аналізі даної нерівності використовувати підсумки за рік і більше.

На завершальному етапі аналізу здійснюється вибір заходів по прискоренню / уповільненню потоку грошових коштів

Отже, запропонована методика аналізу платоспроможності дозволяє:

- контролювати достатність грошових коштів для своєчасної оплати зобов'язань і здійснення інших поточних витрат;
- зробити висновок про здатність підприємства генерувати грошові кошти, необхідні для здійснення платежів;
- приймати оперативні заходи по стабілізації платоспроможності;
- оцінювати можливості довгострокових інвестицій; більш обґрунтовано підходити до розробки політики розподілу прибутку.